

Fælles for materialet til dansk er, at materialet tager udgangspunkt i at skabe skrivesituationer for eleverne, der lægger tæt på deres egen verden og virkelighed. Skriftligheden i dette materiale anses som en færdighed og et håndarbejde, der skal trænes. På samme måde læner materialet sig op ad tanken om at genren er midlet, fremfor målet.

Til hvert forløb vil du her i lærervejledningen finde forslag til, hvordan du kan bygge dit forløb op.

INDSKOLING

Færdigheds- og vidensområder og -mål / Efter 2. klasse

Forberedelse: Eleven kan bruge enkle skabeloner til at strukturere sit stof. Eleven har viden om enkel disposition.

Fremstilling: Eleven kan udarbejde enkle tekster med titel, start, midte og slutning. Eleven har viden om genretræk ved en tekst.

Tekstforståelse: Eleven kan samtale om, hvad vi bruger sproget til. Eleven har viden om måder, vi handler på gennem sprog.

Færdigheds- og vidensområder og -mål / Efter 4. klasse

Forberedelse: Eleven kan opdele fremstillingsprocessen i mindre dele. Eleven har viden om enkle fremstillingsprocesser.

Undersøgelse: Eleven kan undersøge personers motiver, konflikter og handlinger. Eleven har viden om personkarakteristik

Fortolkning: Eleven kan udtrykke sin tekstforståelse ved at skifte fra en udtryksform til en anden. Eleven har viden om metoder til omskabende arbejde.

Materialet til indskoling kan varieres efter klassetrin, og man kan i ældre klasser lægge endnu mere vægt på modtagerforhold og kommunikation, ligesom man også kan gå mere i dybden med digitaliseringen af tekster. Derfor er der inddraget fælles mål, både efter 2. og efter 4. klassetrin. Undervejs i vejledningen vil der være konkrete forslag, hvis du ønsker at anvende materialet til den øverste del af indskoling. Da vi ved, at der ofte kan være stor faglig spredning, kan disse forslag også indarbejdes i undervisningen til de yngre elever, hvis man har elever, der ønsker flere udfordringer.

Forløbet lægger op til en del klasse- eller gruppesamtale, hvor man i fællesskab tolker, bearbejder og vurderer et billede. Udgangspunktet er, at man i fællesskab sætter rammen og arbejder sig ind på billedet, hvorefter eleverne først i grupper og så individuelt arbejder videre. På denne måde er tanken at forarbejdet til skriveprocessen bliver delt i mindre dele, men at det tilsammen udgør et fundament, som eleven selvstændigt kan bygge videre på eller vende tilbage til.

Bilag til forløbet

Til opgave 2 er der udarbejdet en planlægningskabelon. Den findes bagerst i lærervejledningen. Alternativt kan I skrive på små sedler, som eleverne kan sortere og flytte rundt, alt efter hvor de skal være. En god idé er, at eleverne smider sedlerne ud eller streger deres ord fra skabelonen over, efterhånden som de bruger dem. På den måde kan man hjælpe til at variere teksten, men

også danne overblik. Samtidig virker det ofte motiverende for elever fysisk at strege ting ud/smide ud, og se at de er i proces med deres skriveforløb.

Forslag til opbygningen af forløb

Lektion	Indhold	Yderligere variation
Forberedelse og planlægning Ca.2 lektioner	Opg 1: Klassearbejde om ordklasser Arbejde med billedet/Brainstorm Associationer over billedet Opg 2: Planlægning - samtaler om indholdsdele i start/midte/slutning Lav eventuelt hjælpesætninger til hver del sammen i klassen. Gruppearbejde eller individuelt udfyldes planlægnings-skabelonen.	Finde flere ordklasser Krav til detaljer, der skal med i planlægnings-skabelonen, eksempelvis personkarakteristik.
Skrivetid 2 lektioner	Samtale om modtager-typer. Her kan du bestemme om det skal være en hel gruppe, der har samme modtager, om alle har den samme eller om det skal være valgfrit	Valgfri modtager, med begrundelse af valg, samt indflydelse på sproget.
Evaluerings 1 lektion	Læs teksterne højt i klassen Tal om fællestræk Opsæt eventuelt feedback-kriterier fælles og lav feedback-grupper.	Omskriv tekst med en anden modtager.

MELLEMRIN:

Færdigheds- og vidensområder og -mål / Efter 6. klasse

Fremstilling: Eleverne kan udarbejde anmeldelser, instruktioner og fagtekster. Eleven har viden om kommenterende og forklarende fremstillingsformer.

Forberedelse: Eleven kan konkretisere ideer gennem tænkeskrivning. Eleven har viden om tænkeskrivning, brainstorm og mindmap.

Respons: Eleven kan respondere kriteriebaseret på virkemidler. Eleven har viden om respons ud fra fastlagte kriterier

Til mellemtrinnet er der udarbejdet en skriveforløb, der munder ud i en skriveøvelse. Øvelsen er tænkt som en træning af skrivekompetencer, som eleverne skal træne.

Forløbet er tænkt i 4 dele; Forberedelse, Planlægning, Skrivetid og Evaluering.

Forløbet er bygget op omkring, at eleverne har en fast skrivemakker. Ved de elever, der er udfordrede på det skriftlige område i dansk, kan du med fordel lave en skrivegruppe, hvor de alle sammen har dig som skrivemakker.

Der er lagt op til, at eleverne skal have en samtale om modtagere af tekster. Mange elever har slet ikke overvejet denne del og skriver naturligt til deres klassekammerater eller til læreren, medmindre de bliver bedt om andet. Du kan vælge, at alle skal have den samme modtager eller eventuelt dele klassen op, så I arbejder med flere forskellige. På den måde kan du som lærer vurdere, om alle skal kunne sammenligne alles tekster, eller det giver mening at have et fokus på, hvad der adskiller de forskellige tekster.

I forløbet er det ligeledes lagt op til, at du som lærer vælger hvilken genre, de skal ramme. Du kan også lade denne del være helt fri. Som skrevet indledningsvis, så skal genren i dette forløb ikke ses som et mål, men et middel. Hovedfokus er på skriveformålet med teksten, hvilket genrebetegnelser indimellem kan skygge for. Vi foreslår, at du vælger en fortælling, et personligt brev eller en indledning til en reportage. Tekstlængden kan være alt fra helt korte til længere tekster. Her kan du som lærer også differentiere. Du kan eventuelt finde inspiration i materialet til udskoling, hvor vi har udarbejdet prøveoplæg, hvis du har nogle særligt dygtige elever.

Som brug for selv-evaluering og elev-elev-feedback er der udarbejdet en tjekliste til skrive delen. Tjeklisten understøtter de færdigheder, der skal trænes i skriveforløbet og kan holdes op imod læringsmålene. Der lægges op til, at I gennemgår elev-eksempler fælles i klassen og har en samtale om, hvad der fungerer og ikke fungerer så godt. Udvælg et afsnit og ikke en hel tekst. Det kræver selvfølgelig et trykt klasserum, hvorfor vi også har indskrevet, at I som klassen skal udarbejde feedback-regler. Disse kan også bruges skrivemakkerne imellem, inden elev eksempler tages frem i plenum.

Forslag til opbygningen af forløb:

Lektion	Indhold
Forberedelse 2 lektioner	Sansegåtur / Vi foreslår, at man går en tur på Kalvøen, men man kan selvfølgelig gå alle steder. Sansejagt i vikingernes verden. Senseskrivning Fælles opsamling som inspiration til sproglige virkemidler
Planlægning 2 lektioner	Modtagere og sproglig stil Lav eventuelt en fysisk øvelse med to yderpunkter af formel/uformel, gerne med eksempler på sprogbrug. Lad eleverne stille sig på linjen, efter hvor formelt eller uformelt, de ville skrive til modtageren, som du læser op. Lad eventuelt eleverne finde eksempler på tekster med høj/lav sproglig stil og tal om teksternes layout.

	Kommunikations-skabelon fra materialet udfyldes. Samtaler om modtager, formål og layout. Her skal eleverne bruge deres tidligere opgaver og viden, fra jeres samtaler.
Skrivetid 2-3 lektioner	Eleverne skriver primært i klassen. De bruger vejledningen og deres skrivemakker som guide, samt den udarbejdede tjekliste. Lærer fungerer som sproglig vejleder. Her er det en fordel, hvis eleverne udvælger et afsnit eller har et konkret spørgsmål, og ikke blot vil have læst teksten igennem.
Evaluerings 1-2 lektioner	Skrivemakkere giver hinanden feedback ud fra tjekliste og elevens egne udvalgte 2-3 punkter. Klasse-feedback med elevksempler.

UDSKOLING

Færdigheds- og vidensområder og -mål / Efter 9. klasse

Fremstilling: Eleven kan fremstille sammenhængende tekster i forskellige genrer og stilarter. Eleven har viden om varierede udtryksformer målrettet forskellige målgrupper.

Korrektur: Eleven kan fremstille tekster med korrekt grammatik og layout. Eleven har viden om korrekt grammatik, stavning, tegnsætning og layout

Respons: Eleven kan respondere på forholdet mellem produktion og genre. Eleven har viden om genretræk.

Til udskolingen er der udarbejdet to forskellige opgave-eksempler, der er bygget op som afgangsprøven i skriftlig fremstilling. Her er der bevidst lavet opgaver, der indeholder krav som imødekommer de del-kompetencer, som vi oplever, kan være vanskelige for eleverne, såsom træningen i at søge information på internettet og layoute, hvorfor begge opgaver også er sagprosa.

Du kan enten bruge opgaverne, som du ellers ville have brugt en afgangsprøve-opgave, eller du kan benytte dig af nedenstående forslag til et længere skriveforløb.

Det anbefales at eleverne er inddelt i skrivemakkere eller skrivegrupper. Ved de elever, der er udfordrede på det skriftlige område i dansk, kan du med fordel lave en skrivegruppe, hvor de alle sammen har dig som skrivemakker. Herudover anbefales det, at eleverne hovedsagligt skriver i undervisningen, så du som lærer kan fungere som sproglig vejleder og være med undervejs i processen.

Når eleverne afleverer deres opgave, kan du benytte vurderingsarket til skriftlig fremstilling fra Undervisningsministeriet. Her kan du nøjes med at sætte krydser i de relevante felter, da du undervejs i forløbet har givet eleven feedback, hvilket letter det endelige rettelarbejde. Et tip kan også være, at du indrammer det felt, hvor det ville gøre størst forskel for eleven at lægge sin energi og dermed opnå største progression.

Forslag til opbygningen af forløb:

Faser	Indhold
Forberedelse 1-2 lektioner	Introduktion til opgaven Dekonstruktion af opgaven og synliggørelse af kompetencer og krav. Samtale med skrivemakker om skriveformål, indhold, layout og modtager Udarbejdelse af fælles tjekliste i klassen til brug for selv-evaluering og makker-evaluering.
Planlægning 1 lektion	Fokus på indhold, sprog, modtager, layout. Post it-s/brainstorm/lister/Padlet over indhold, der kan sættes i rækkefølge, sorteres og smides ud. Samtale med skrivemakker
Skrivetid 3-4 lektioner	Skrivetid i undervisningen. Lærer som sproglig vejleder Skrivemakker som hjælp
Færdiggørelse 1-2 lektioner	Layoute og tilrette Korrektur Tjeklister Skrivemakker retter
Aflevering	Eventuelt med mulighed for genaflevering. Lærer giver feedback på udvalgte områder. Retter evt. igennem med vurderingsarket fra UVM.

BILAG 1 / INDSKOLING / OPGAVE 2

MIDTE

SLUT

Hvem er på billedet?
Hvem skal være
hovedpersonen?
Hvad er problemet?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan skal problemet
løses?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan slutter historien?
Hvad føler
hovedpersonen?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

START

SLUT

Hvem fra billedet er hovedpersonen?
Hvad er problemet?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan bliver problemet løst?
Hvad på billedet er vigtigt?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan slutter historien?
Hvad føler hovedpersonen?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

START

MIDTE

Hvem fra billedet er hovedpersonen?
Hvad er problemet?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan bliver problemet løst?
Hvad på billedet er vigtigt?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord

Hvordan slutter historien?
Hvad føler hovedpersonen?
Navneord
Udsagnsord
Tillægsord